

Uncertainty and The Welfare Economics of Medical Care

Kenneth Arrow - 1963

Nobel ödüllü neoklasik iktisatçı Kenneth Joseph Arrow (1921-2017), modern ekonominin en önemli figürleri arasında yer almaktadır. Öyle ki, çağdaşı olan ünlü iktisatçı P. A. Samuelson tarafından yirminci yüzyılın en önemli iktisat teorisyeni olarak nitelendirilmektedir.

Refah ekonomisinin temellerinin oluşturulması konusunda yaptığı katkılarla bilinen Arrow, *The American Review* dergisinde yayınlanan 1963 tarihli “*Uncertainty and The Welfare Economics of Medical Care*” makalesi ile sosyal bilimler alanında büyük bir etki uyandırmış ve sağlık ekonomisinin teorik temellerini atmıştır. Söz konusu çalışma ile mevcut rekabetçi piyasa modellerinin sağlık hizmetleri endüstrisinde neden uygulanamayacağını ortaya koyan Arrow, ekonomi biliminin genel kabullerinin tamamının sağlık hizmetleri endüstrisinde olamayacağını ve ekonomistlerin görevlerinin söz konusu ekonomik kabullerin sağlık endüstrisinin kendine has özelliklerine adaptasyonunu sağlamak olduğunu ileri sürmüştür.

Makale sonrası süreçte, makaleyi baz alan yüzlerce çalışma ortaya çıkmış ve sağlık ekonomisi alanında üretilen çalışma sayısında ciddi düzeyde bir artış meydana gelmiştir. Makale, doğal olarak, sağlık ekonomisi alanında da en fazla atıf alan eserler arasında yer almaktadır. Dahası, makalenin uyandırdığı ilgi zaman içerisinde azalmak bir yana giderek artmıştır. 1991-2000 yılları arasında makaleye yapılan atıf sayısı 1963-1972 yılları arasındaki atıf sayısının neredeyse beş katıdır. İçerdiği yenilikçi fikirlerle Arrow’un entelektüel mirasının en önemli parçalarından biri olan makale, yazılmasının üzerinden geçen süreye rağmen güncelliğini korumakta ve sağlık ekonomisi alanında çalışma yapmayı arzulayan araştırmacılara yol göstermektedir.

Dolayısıyla, söz konusu makale sağlık ekonomisinin çalışma alanlarını genel hatları ile ortaya koyan normatif bir çalışmadır. İçerik itibariyle, sağlık endüstrisinin kendisine has özelliklerini refah ekonomisi normları ile karşılaştırır ve sağlık ekonomisinin spesifik farklılıklarını vurgular.

Buna göre sağlık hizmetleri talebi doğası gereği farklıdır. Hastalık halinde ortaya çıkar, düzensizdir ve öngörülemezdir¹. Sağlık hizmetlerini talep eden kişinin ihtiyacının ne olduğunu ve ne kadar olduğunu yeteri kadar bilememesi ihtiyaç sahibi adına talebi ve talep miktarını yönlendiren bir temsilci gerekliliğini doğurmuştur. Sağlık hizmetleri talebini ve talep miktarını bir temsilcinin belirlemesi ve bu temsilcinin talebi ve/veya talep miktarını belirlerken hizmetin fiyatını göz önünde bulundurmaması Arrow'a göre sağlık hizmetleri talebini diğer taleplerden ayıran en temel özelliktir.

Çalışmada, hangi sağlık hizmetlerinin ve ne kadar sağlık hizmetinin talep edileceğine dair yönlendirmelerde bulunan temsilcinin aynı zamanda sağlık hizmetlerinin satıcısı olmasının sağlık hizmetleri endüstrisini farklılaştıran bir başka sebep olduğu belirtilmiştir. Bu nedenle, Arrow'a göre sağlık hizmetleri satıcısından beklenen davranış diğer sektörlerdeki satıcılardan beklenen davranışlardan farklılık göstermektedir. Arrow, sağlık hizmetleri için temsilcilik ve talep yönlendirme kavramlarının geçerli olması dolayısıyla sağlık hizmetleri endüstrisinde satıcıdan kendi çıkarlarını değil de alıcının refahını düşünerek hareket etmesinin beklendiğini beyan etmiştir.

Öte yandan, çalışmada sağlığın hassas ve hayatta kalımı ilgilendiren bir konu olması dolayısıyla lisanslama, piyasaya giriş sınırlamaları ve fiyatlandırma gibi devlet denetim ve müdahalelerinin sağlık hizmetleri endüstrisinde sıkça görülebileceği kaydedilmiştir. Yine bu hassasiyetler dolayısıyla gönüllülük, bağış ve devlet sorumlulukları gibi kavramların da sağlık hizmetleri endüstrisinde kendilerine diğer sektörlerle kıyasla çok daha fazla yer bulduğu ifade edilmiştir.

Son olarak Arrow, sağlık hizmetleri endüstrisinde belirsizliklere karşı savunma olanağı sağlayan sigorta kavramının gelişmesinin, sigortacının ekonomik faaliyetlere bir taraf olarak katılmasının ve üç taraflı ekonomik faaliyetin gerçekleşmesi ile ortaya çıkan sorunların sağlık endüstrisini diğer endüstrilerden ayıran diğer meseleler olduğunu belirterek çalışmasını neticelendirmiştir.

Sonraki Okuma Önerileri

Culyer ve Newhouse (2000): Introduction: the state and scope of health economics, Handbook of Health Economics.

Fuchs (2000): The future of health economics, Journal of Health Economics.

¹ Kanıt dayalı tıp uygulamalarında ve genetik araştırmalarda yaşanan gelişmeler sayesinde her ne kadar sağlık talebindeki ve talep miktarındaki belirsizlikler günümüzde azalmış olsa da salgın hastalıklar ve kazalar gibi ani gelişen durumların her daim olma olasılığı sağlık hizmetleri talebindeki ve talep miktarındaki belirsizliklerin her daim var olacağı anlamına gelmektedir.